

## **3.23 ПРАВОСУДСТВО И ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРАВА**

### **3.23.1 СУДСТВО**

#### **ТЕКОВНА СОСТОЈБА**

За натамошно зајакнување на независноста, ефикасноста, професионализација на правосудството, во текот на 2012 год. се продолжи со имплементација на законските решенија во однос на изборот на судии, следење и оценување на работата на судиите, воведување на нови услови, воведување на систем на кариера во напредувањето на судиите, зголемување на транспарентноста во работењето на судовите, подобрување на финансирање на судството.

Судскиот совет на Република Македонија во текот на 2012 година изврши избор на 32 судии (од кои 3 кандидати од АСЈО) ,додека Советот на јавните обвинители изврши избор на 22 јавни обвинители (од кои 3 кандидатите од АСЈО). Во однос на изборот на кандидатите од АСЈО, од 80 кандидати од I, II, III и IV генерација досега се избрани вкупно 57 кандидати (35 судии и 22 јавни обвинители).

Судскиот совет го спроведе и оценувањето на работата на 606 судии од вкупно 717 судии и 30 претседатели на судовите за 2011 година, од кои 471 судии или 77,72% се оценети со оценка многу добар, 117 судија или 19, 31% се оценти со оценка добар, 17 судии или 2,81% со оценка задоволува и 1 судија или 0,17 % со оценка незадоволува, додека од вкупно оценети 30 претседатели на судови, 13 се оценети со оценка многу добар, 15 со оценка добар и 2 со оценка задоволува. Со цел обезбедување на начелото на транспарентност, Судскиот совет на РМ, во 2012 г. има одржано 10 јавни седници на кои се разгледани околу 879 претставки и поплаки поднесени од граѓаните.

Во тек се активности за прием на слушатели на 5-тата генерација кандидати на АСЈО, при што досега се реализирани следните: Определен е бројот на 5-тата генерација да биде 29 слушатели (врз основа на одлуките на ССРМ и СЈОРМ); усвоена е Програма за приемниот испит и Правилник за полагање на приемен испит (објавени на веб страната на Академијата); определен е Институтот за психологија при Филозофскиот факултет во Скопје - Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, како независна и целосно акредитирана професионална институција да ги спроведува психолошките тестови и тестовите за интегритет; обезбедени се безбедносни сертификати за пристап и ракување со психолошките тестови и тестовите за интегритет како класифицирани информации со степен „Интерно“, формирана е Комисијата за приемен испит; а во периодот мај-ноември 2012г. објавени се 4 огласи за прием на слушатели.

Академијата за судии и јавни обвинители, продолжи со спроведување на Програмата за континуирана обука на судиите и јавните обвинители и во 2012 год. спроведени се вкупно 209 обуки со 5838 учесници<sup>34</sup> на теми од областа на: граѓанско право, кривично право, меѓународно право, право на ЕУ, трговско право, управно право и уставно право општи теми, како и спроведени се вкупно 19 обуки со 319 судски и јавно- обвинителски службеници. Во рамки на Специјализираната програма за обуки на новоизбрани судии и јавни обвинители спроведени се 3 обуки и тоа: на „Општи теми“ за 41 новоизбрани судии и јавни обвинители ( 22 судии во основните судови и 19 јавни обвинители во основните јавни обвинителства) „Граѓанско право“ за 12

новоизбрани граѓански судии и „Казнено право“ за 19 учесници ( 7 јавни обвинители и 12 судии од кривичните и прекршочните оддели). АСЈО продолжи со имплементација на Стратегијата за обука на Управниот суд (подготвена во рамки на ИПА проектот 2007 „Поддршка за поефикасно, ефективно и модерно работење и функционирање на Управниот суд“ ) и досега се спроведени се 16 обуки за судиите на Управниот и Вишиот управен суд, За евиденција на учеството на судиите во континуираната едукација, се поврзаа дата базите помеѓу ССРМ и АСЈО.

Во рамки на Проектот ИПА 2008 за натамошно јакнење на институционалните капацитети на Академијата кој (заврши во мај 2012 година) изготвени се нова Програма за континуирана обука, нова Програма за почетна обука; подготвени се материјали за обука од областа на правото на ЕУ и меѓународното право и спроведени се 17 обуки; инсталиран е нов систем за електронско учење со набавка на хардвер и софтвер кој е составен дел на новиот систем за менаџирање на процесите во Академијата за судии и обвинители. Пристапот до системот за електронско учење е преку регистрација на слушателот на новиот WEB портал на Академијата за судии и јавни обвинители и добивање на соодветни кориснички привилегии за влез во системот на АСЈО; во рамките на системот за е-учење изработена е нова база на податоци која содржи материјали од домашното, европското и меѓународното право, целосно е надграден новиот библиотечен софтвер кој овозможува полесна обработка на публикациите кои го сочинуваат библиотечниот фонд, збогатена е библиотеката на АСЈО со неколку нови публикации.

За афирмирање на медијацијата, како алтернативен начин на решавање на споровите, се имплементираат активностите од МАТРА Проектот “Поддршка за унапредувањето на спроведувањето на медијацијата во РМ“ во чии рамки изготвен е Извештај за проценка на недостатоците во областа на медијацијата и Акциски план за развој на медијацијата, и спроведени се обуки за обучувачи и обуки за обновување на знаењата од областа на медијацијата.

За ефикасна имплементација на Методологијата за водење на унифицирана статистика во тек се активности за изработка на софтвер, а до крајот на декември 2012 година се очекува инсталирање на софтверот, по што ќе се започне со обуки за корисниците.

За имплементација на Законот за кривична постапка (кој ќе започне да се применува од 01.12.2013 година) од аспект на нормативната рамка реализирани се следните активности: усвоен е Законот за измени и дополнувања на Законот за адвокатура, изготвен е Предлог закон за изменување и дополнување на Законот за судовите (во собраниска процедура), и Предлог закон за измени и дополнување на Законот за Јавно обвинителство (владина постапка), усвоени и објавени се Правилник за висината и начинот на определување на трошоците во кривичната постапка и Правилник за начинот на примањето и распоредувањето на притворените во затворите, како и условите за работа на притворениците. Изготвен е Правилник за уредување, начин на водење и чување на казнената евиденција, како и Правилник за начинот на вршење на снимање на обвинетиот. Во делот на обуките за ЗКП досега се спроведени 31 базична обука за судии, јавни обвинители, претставници на МВР, Финансиската полиција, Царинската управа и адвокатите. Во тек е Изработка на Практикум за примена на ЗКП кој треба да содржи обрасци и примери за постапување по однос на одредени спорни прашања од примената на новиот ЗКП како и теркови на актите кои се изработуваат во кривичната постапка, а во подготовка се материјалите за специјализирани модули кои

ќе се спроведуваат во 2013 година, прирачници за обучувачите а утврдена е и методологијата на обуките. Советот за судски реформи, одржува состаноци за следење на реализацијата на реформите во правосудството (на 04.12.2012 год. одржан е 12-от состанок).

## **СТРАТЕШКИ ДОКУМЕНТИ**

- Стратегија за Информациско комуникациска технологија 2007-2010 година;
- Стратегија за реформа на казненото право од 2007-2010 година;
- Стратегија за утврдување на бројот на судии и јавни обвинители.

## **КРАТКОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ**

### **ПРАВНА РАМКА**

За натамошно зајакнување на независноста и непристрасноста на судството во текот на 2013 година, ќе се продолжи со следење на примената правната рамка во однос на изборот на судии и јавни обвинители, следење и оценување на судиите, примената на нови услови, системот на кариера во напредувањето на судиите, како и со континуирано следење на постапките за нестручно и несовесно вршење на судиската функција и дисциплинска одговорност.

Со цел за утврдување на идните приоритети за унапредување на правосудството, согласно исполнување на целите од Акцискиот план од Патоказот за пристапниот дијалог на високо ниво, до крајот на вториот квартал од 2013 година ќе се изготви Рамка за натамошен развој на правосудството, а до крајот на првиот квартал 2013 ќе се изготви и Анализа за примена на одредбите од Законот за судови и Законот за Судски совет на РМ за дисциплинска одговорност и нестручно и несовесно работење на судиите.

Во текот на 2013 година, ќе се продолжи со реализација на активностите за имплементација на Законот за кривична постапка, преку донесување на измени на Законот за Јавно обвинителство; Кривичниот законик; Законот за судовите и Законот за прекршоците; како и преостанатите подзаконски акти, и тоа: Акт за начинот на вршење на снимањето на обвинетиот; и Акт за уредување, начин на водење и чување на казнена евиденција;.

Со цел за уредување на правата, обврските и одговорностите на вработените во јавните обвинителства, до јуни 2013 година ќе се донесе Закон за јавнообвинителска служба.

Во насока на уредување на постапката пред управните судови, предвидено е до декември 2013 да се изготви Закон за управни спорови.

## **ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА**

Во насока на следење на имплементација на правната рамка, Судскиот совет на РМ, во текот на 2013 година континуирано ќе известува и ќе доставува податоци за активностите во однос на изборот, разрешувањето на судиите, за постапките за нестручно и несовесно работење и дисциплинска одговорност, како и за јавните

седници за расправање по претставките и поплаките од граѓаните и правните лица за работата на судиите.

Воедно, ССРМ ќе изготви Извештај за следење и оценување на работата судиите и претседателите на судовите за 2012 година.

Советот на јавни обвинители, во текот на 2013 год. месечно ќе известува и доставува податоци за активностите во однос на изборот, разрешувањето на јавни обвинители, а во соработка со ЈОРМ континуирано ќе известува за постапки за нестручно и несовесно работење и дисциплинска одговорност.

Судскиот совет на РМ и Советот на јавни обвинители во 2013 г. ќе продолжат со реализација на Плановите за избор на судии и јавни обвинители од II, III и IV генерација кандидати од АСЈО, според кои треба да се изберат уште 23 кандидати и тоа: 11 судии (2 судии - II генерација, 6 судии - III генерација, 3 судии - IV генерација) и 12 јавни обвинители (6 јавни обвинители - II генерација, 3 јавни обвинители - III генерација кандидати и 3 јавни обвинители - IV генерација. Имено од 1 јануари 2013 година ќе се започне со примената на одредбите согласно кои назначувањето на судии во прва инстанца ќе биде само од редот на дипломирани кандидати од Академијата за судии и јавни обвинители, како и примена на новите професионални услови за изборот на судии во повисоките судови.

Академијата за судии и јавни обвинители во текот на мај 2013 год. ќе започне со теоретска обука на 5-тата генерација слушатели. а ќе продолжи и со натамошна реализација на Програмите за континуирана обука на судиите и обвинителите, стручниот судски и обвинителски кадар, како и судските и јавно обвинителските службеници.

За следење на работата на судиите, Судскиот Совет на РМ во соработка со Врховниот суд во текот на 2013 ќе изготвува и доставува месечни извештаи за состојбата со совладување на приливот и намалување на заостатокот на предметите, врз основа на податоците од Основните судови, 4-те Апелациони судови, Управниот суд и Вишиот Управен суд. За 8-натамошна имплементација на Методологијата за водење на унифицирана судска статистика по инсталирањето на софтверот, во првиот квартал од 2013 година ќе бидат спроведени обуки за корисниците на софтверот, а до крајот на вториот квартал 2013 ќе започне генерирањето на податоци за просечното времетраење на разни видови правни постапки, вкупното времетраење на секој случај, број на жалби. Исто така, ССРМ во соработка со Врховниот ќе изработат Упатство за судиите и судските органи вклучени во собирањето на податоци за начинот на внесување и користење на статистичките показатели.

Во 2013 година ќе се продолжи со именување на извршители на непополнетите извршителски места, а ќе се започне и со организација на тркалезни маси заради афирмација на професијата извршител со цел зголемување на бројот на лицата со положен извршителски испит и создавање на поголем квантум на потенцијални извршители.

Во насока на подобрување на имплементација на медијација во граѓански и трговски предмети, во текот на 2013 година ќе продолжи со реализација МАТРА Проект за поддршка на унапредувањето на спроведувањето на медијацијата во РМ.

АСЈО ќе продолжи со спроведување на континуирани обуки за судии, советници и судските службеници во Управниот суд и Вишиот Управен суд. Согласно Специјализираниот модул за обука на судиите на Управниот и Вишиот управен суд во 2013 година се предвидени 15 посебни теми кои ќе бидат предмет на обработка на специјализирани обуки за судиите (и стручниот судски кадар) според областа на управното право во која постапуваат.

За имплементација на Законот за кривична постапка во 2013 ќе се продолжи со реализација на обуките за што е предвидено да се одржат вкупно 32 специјализирани обуки (по осум во секој од предвидените 4 модули и тоа: Предистражна постапка, Истражна постапка, Главна расправа и модул Посебни постапки) за судиите, јавните обвинители, припадниците на Министерството за внатрешни работи, Финансиската полиција, Царинската управа и адвокатите Од аспект на зајакнување на човечките ресурси до мај 2013 година предвидено е во ОЈО за гонење на делата од организиран криминал и корупција да се изврши избор на 7 јавни обвинители и да се вработат 16 стручни соработници. За подобрување на инфраструктурата на Јавното обвинителство, до крај на вториот квартал 2013 предвидено е да заврши изградбата и опремувањето на новата зграда на Јавното Обвинителство на Република Македонија,

Во рамки на ИПА Проектот 2009 „Поддршка во имплементација на реформата на кривично правниот систем“, кој ќе придонесе за зајакнување на капацитетите на јавните обвинители и другите релевантни институции вклучени во спроведување на реформираното кривично законодавство, (имплементација се очекува да започне во декември 2013 година) се очекува да се изврши набавка на опрема за воспоставување на интегриран Информатичко-Телекомуникациски систем во ЈО на РМ, вклучително и автоматизиран систем за управување со предметите, систем за мрежи и безбедност и систем за аудио-видео снимање за истражниот центар.

## **СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ**

### **ПРАВНА РАМКА**

Активностите во правосудството, среднорочно ќе бидат насочени кон натамошно јакнење на независноста, ефикасноста, како и на реализација на Рамката за натамошен развој на правосудството, како и следење на примената на новиот Закон за кривична постапка.

### **ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА**

Судскиот Совет во 2014 година ќе продолжи со активностите во однос на изборот, разрешувањето на судиите следење и оценување на работата судиите и претседателите на судовите.

Академијата за обука на судии и обвинители, ќе продолжи со реализација на Програмите за почетна и континуирана обука на судиите и обвинителите, стручниот судски и обвинителски кадар, како и судските и јавно обвинителските службеници.

Во 2014 година ќе продолжи реализацијата на активностите предвидени во рамки на ИПА проект 2009 за Поддршка во спроведувањето на реформата на кривично правниот систем.

Во 2014-2015 год. предвидено е да се реализира проект ИПА 2010 “Понатамошна поддршка за независно, одговорно, стручно и ефикасно судство“, со цел јакнење на капацитетите на Судскиот Совет и Советот на јавни обвинители за ефикасно вршење на нивните надлежности поврзани со изборот и разрешувањето на судиите и јавните обвинители, планирањето на човековите капацитети, водењето на судските предмети и транспарентност во правосудството.

Судскиот Совет во соработка со Врховниот суд, ќе продолжат со следење на имплементација на Методологијата за водење на унифицирана судска статистика.

Во 2014 година ќе се пристапи кон натамошно подобрување на инфраструктурата и опремување на јавните обвинителства, подобрување на интернет поврзаноста на јавните обвинителства и изработка на веб страни како и набавка на опрема за интегриран ИТ систем.